

EDITURA CARTEA ROMÂNESCĂ

Editor: Călin Vlasie

Redactare: Mihaela Pogonici

Tehnoredactare: Stelian Bigan

Corectură: Anamaria Cozma

Pregătire de tipar: Marius Badea

Design copertă: Ionuț Broșțianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DELAVRANCEA, BARBU ȘTEFĂNESCU

Apus de soare : teatru / Barbu Ștefănescu Delavrancea ; cuvânt-înainte și note de Nicolae Manolescu. - București : Cartea Românească, 2017

ISBN 978-973-23-3173-6

I. Manolescu, Nicolae (pref. ; note)

821.135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2017

Editura Cartea Românească este un imprint al Editurii Paralela 45

Calea Victoriei 133, sectorul 1, București

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.cartearomaneasca.ro | www.edituraparelela45.ro

CPE

Clasele 9-12

CARTEA PENTRU ELEVI

Barbu Ștefănescu Delavrancea

APUS DE SOARE

Teatru

Cuvânt-înainte și note de
Nicolae Manolescu

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Cuvânt-înainte

Teatrul lui Barbu Ștefănescu Delavrancea a cunoscut un mare succes de scenă în timpul vieții autorului și după aceea. Mari actori au jucat în rolul lui Ștefan cel Mare din *Apus de soare*, piesa care deschide trilogia istorică a lui Delavrancea, urmată de *Viforul* și de *Luceafărul*. Deși interesul regizorilor a scăzut în ultimele decenii pentru acest tip de piese de teatru, *Apus de soare* se află și astăzi în manualele de școală. Rămâne o sarcină dificilă a profesorilor de a prezenta pe înțelesul și pe gustul elevilor o piesă greoaie ca desfășurare a acțiunii, abundând în tirade pe care doar actorii din generația veche, precum Calboreanu, le puteau rosti convingător. Muribundul domnitor este mai degrabă o figură măreț-simbolică decât un personaj în carne și oase.

NICOLAE MANOLESCU

BARBU ȘTEFĂNESCU DELAVRANCEA

(2 aprilie 1858 – 29 aprilie 1918)

Puține sunt prozele, nuvele realiste sau basme, ale lui Delavrancea care mai pot fi citite. Cu autorul **Sultănicăi**, grija lui Creangă pentru expresie încetează, iar despre o artă a limbii ca la Caragiale nu se poate vorbi. Elocvent din cale afară, slujindu-se de comparații școlărești (în **Sultănica**, nuvela de debut, „casele sunt albe ca laptele”, pervazurile „curate ca un pahar”, ferestrele „încondeiate cu roșu și albastru”), nesigur uneori de specificul lingvistic local (în trilogia dramatică despre Ștefan cel Mare și urmașii lui, abundă perfectul simplu Țănesc), fără pitorescul argotic muntenesc, când numai colorat, când de tot cenușiu, Delavrancea a devenit un scriitor de al doilea raft și de antologie. Într-o astfel de antologie își găsește încă locul nuvela **Hagi Tudose**, măcar prin câteva scene, cum ar fi aceea de la băcănie, care îi va fi inspirat lui Caragiale portretul lui Delavrancea în vizită la Berlin din faimoasa scrisoare:

Dar nu l-ați văzut cum mișună prin cârciumi și băcănii?, zise cititorul. Intră într-una, ia binișor o măslină,

o duce la gură ș-o strecoară printre gingii. Fol, fol, fol, o mestecă... «E, cum dai măslinile, dragă cutare?»... «Atât»... «Scump, scump de tot la așa vremuri. Vremuri grele!» Și pleacă... Intră peste drum. Șterpelește icrele de cosac. Rupe o bucățică, îi face vânt. Pleasc, pleasc... «Cum petreci voi icrele?» «Atât» «Scump. Scump. Vremuri grele!» Și pleacă... Se duce la pastramagiul din colț. «Ia să vedem, vericule, cum ți-e marfa, că nu mai dau pe la cutare»... Ia o feliuță, îi face de petrecanie. «Cum o dați?» «Pe parale și atât» «Aș, v-ați scumpit de tot! S-au dus vremurile alea... Vremuri grele!» Și pleacă. Îi e sete. Intră într-o bragagirie. «Ei... să gust... ce bașibuzuc aveți?» Suge un fund de tinichea, ghiorț, ghiorț, ghiorț, ghiorț. «Zeamă de aguridă. Cin' s-o bea? Cin' s-o plătească? Vremuri...» Și pleacă. Așa mănâncă și se răcorește și pe el îl dau banii afară din casă.

Cum se vede din finalul pasajului citat, ca și din atâtea altele, Delavrancea nu se poate abține de la aprecieri. Dacă lăsa comportamentul personajului să vorbească de la sine, nuvela ar fi putut fi o reușită deplină. În **Domnul Vucea**, prozatorul reînnoadă cu tradiția prozei memorialistice. Dascălul

Coperta volumului *Apus de soare* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, apărut în celebra colecție *Biblioteca pentru toți*, 1971

Apus de soare
Dramă în patru acte
(1503-1504)

EDITURA CARTEA ROMÂNĂ

ACTUL I

În stânga, o aripă a castelului din Suceava, cu ferestre cu gratii de fier, sfârșindu-se cu o terasă pusă pe tălpi de piatră. O ușă dă pe terasă. Mai departe se vede turnul castelului. În dreapta, o poartă. Ceva mai în fund, un puț cu două roate și cu un colac de piatră. O albie cu apă de nălbit. Lângă puț, o salcie pletoasă. Ograda domnească, cu arbori și copaci bătrâni, înconjurată cu ziduri vechi. Jețuri, scobite în piatră, la umbra copacilor. În fund, o parte din orașul Suceava și valea râului Suceava șerpuiind dinspre munte. E o zi de toamnă. Vântul suflă. Frunzele cad.

SCENA I

*IRINA, REVECA, BĂLAȘA, ILINCA, ILEANA,
DOMNICA, ANCUȚA, OLEANA, FIRA, LISANDRA,
JOIȚA, HERA, NEAGA, STĂNIȘOARA, OANA,
DOCHIA și ȚUGULEA MOGHILĂ.
(La ridicarea cortinei toate lucrează.)*

IRINA: Cum, cum?

FIRA: Ei, așa... Zic, se duse, se duse, până dete d-un balaur...

JOIȚA: Mai încet, Hera. Dai peste țeavă... De un ce, Zamfiro?...

Și tu, Lisandra, bate mai domol... Na! iar ai încurcat firele...

LISANDRA: De un balaur... Stați... A sărit tindechea¹.

¹ *Tindeche* – Bucată îngustă de lemn sau de oțel, cu dinți la ambele capete, cu ajutorul căreia se ține întinsă pânza la război când se țese manual.

ILEANA: Cu gândul la Orhei. D-a mai sări o dată, să știi că rămâi, ca mine, fată bătrână.

REVECA: Ba ca mine...

IRINA: Ba ca mine...

BĂLAȘA: Ca voi... ca noi...

ILINCA: Dumnezeu să ție pe pârcălabul Alexa din Orhei.

NEAGA: Lasă focului basmul. La noapte. Vântul se umflă. Frunzele cad. Va fi numai bine: noapte, vijelie, basm, și eu să mă ghemuiesc lângă dada Irina.

(S-aud toaca și clopotele.)

REVECA: Mamă Dochio, e vremea la toacă. Adu bostanul fiert și fagurii de miere și ulciorul cu apă rece.

DOCHIA: S-aducă mama, bunica maichii.

IRINA *(către Țugulea)*: Și tu? Ce stai ca un țap logodit?... Ești mândru... Ai sabie... Și ce-ai să faci cu ea?

ȚUGULEA *(face cu mâna ca și cum ar tăia)*: Să...

IRINA: Măăăă...

ȚUGULEA: Hî-hî...

IRINA: Când?...

ȚUGULEA: Iacă ș-acuma...

IRINA: O! bătu-te-ar potca!¹ *(Îl mângâie.)* S-ajută mamei Dochii. Dar, vezi, ține-ți firea, nu-ți pune mintea cu bostanul. *(Fetele râd.)*

ȚUGULEA: Apoi... dă... maică, maică! *(Iese.)*

SCENA II

Cele de sus, afară de ȚUGULEA și DOCHIA.

LISANDRA: Am Țesut bine, dadă Reveca?

REVECA: Nu bate într-o parte. Apucă spata drept de mijloc.

ANCUȚA: Dar eu?

REVECA: Mai bine... Nu strânge cârligele... Așa... mâinile-n voie... ca și cum te-ai juca.

DOMNICA: Verdele ăsta, ori ăsta, dadă Reveca?

¹ Potcă – Încurcătură, necaz, belea; vrajbă, ceartă.

Cuprins

Cuvânt-înainte de Nicolae Manolescu	5
Barbu Ștefănescu Delavrancea – extras din <i>Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc,</i> de Nicolae Manolescu	7
Apus de soare	13
Viforul.....	77
Luceafărul.....	163